

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Aliæ figuræ sententiarum. cap. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Serm. 48.
ad fratres
in vere.

patiar? Augustinus, ò auaritia abyssus insatiabilis, semper famelicis, semper doles, semper tristaris in cunctis? ò pelus interminabilis, ò famelica rabies, ò rabies omni sine carens, Locum ferè habet post rei narrationem, vel probationem: interdum, cum res magna proponitur in media narratione per parenthesis interijcitur, explicando affectum quem tota narratio continet. Post narrationem subijcitur Acclamatio, græcè Epiphonema quæ sententiam continet. Cum exarierit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo Euf: Em: quàm beata ætas, quæ nec dum Christum potest eloqui, & iam pro Christo meretur interfici. Hyperbole. Aquilis velociore, Leonibus fortiores: Venit Ioannes Baptista neque manducans, neque bibens; Qui modus loquendi non continet mendacium, sed significat rem, de qua est sermo, tantam esse, vt explicari nisi per excessum, non possit. Ambr. agens de S. Agnetis ætate, fuit ne in illo corpuscule vulneri locus? Et quæ non habuit quo ferrum reciperet, habuit quo ferrum vinceret. Nouum martyrij genus, nondum idonea pœnæ, iam matura victoriæ.

Epiphonema
Psal. 2.
Euseb. de
Innoc.
Hyperbole.
2. Reg. 1.
Matth. 11.

Sequuntur aliæ figura Sententiarum. Cap. XVI.

Transitio.

Transitio est figura, quæ ad ordinem ac diluciditatem necessaria sepe est, non solum utilis. Valet etiam ad docilitatem captandam, & renouandam attentionem, quia relicit animum auditoris, Aristoteli in suis libris frequentissima, & viris doctis. Diximus paulò ante nonnihil de ea. hæc addantur quasi exempla. simplicissima est vt si dicam: satis multa de primo capite: veniamus ad alterum. Illæ magis artificiosæ sunt, satis multa de malis, quæ ab ira proueniunt, nunc de commodis dicamus, quæ mansuetudo affert. Si præcesserit sermo de alicuius virtutis nobilitate, V. g. castitatis: Atqui frustra erit omnis sermo de excellentia castitatis, nisi quædam attexamus contra luxum in cibo, ac potu, & vestitu, vel magna sunt quæ diximus, longè maiora quæ restant dicenda. Vidimus quæ fugienda, iam quæ facienda videamus. Vidimus mali grauitatem, quæramus opportuna remedia. Nihil videtur posse addi ijs quæ diximus de peccati grauitate, & tamen leuissima solâ attigimus. Audite iam quod præcipuum est, & similia prout ordinis ratio fert. Chrysoft. Nec verò peccata solum purgat oratio, sed pericula etiam grauissima depellit. Præoccupatio, multi dicunt quis ostendit nobis bona? Signatum est, & cat.

De orãdo
Deo lib. 1.
Præoccupatio.
Psal. 4.

Nunquid iniustus est Deus? Absit. Interrogatio: quæ fit multis modis. Affirmantis est. Nonne Deo subiecta erit anima mea? q. d. omnino ita erit. Quare fremuerunt gentes? ridentis est. Quid gloriaris in malitia qui potens es in iniquitate? indignantis est: Domine Dominus noster quam admirabile est nomen tuum? admirantis est. Quid retribuam Domino pro omnibus? dubitantis est. Quare tristis es anima mea? Corrigentis, vel adhortantis est. Aliquando fit interrogatio cum responsione, quam vocant Subiectionem. Hieron. Paupertatem times? sed beatos pauperes Christus appellat. Laborem times? at nemo Athleta sine sudore coronatur. de cibo cogitas? sed fides famem non timet. quo in genere, quia pulcher est, quãuis abundemus nostris, nolo tamen locum Senecæ omittere, vbi hortans vt si quid ab aliquo patimur, excusemus, ait Puer est? ætati doneatur: nescit an peccat. Pater est? aut tantum profuit, vt illius iã iniuria ius sit; aut fortassis ipsum, hoc meritum eius est, quo offendimur. Mulier est? errat. Iustus est? necessitati, quis nisi insipiens succenset? læsus est? non est iniuria, pati, quod prior feceris. Iudex est? plus illius credas sententiæ, quam tuæ. Rex est? Si nocentem punit cede iustitiæ, si innocentem, cede fortunæ. Mutum animal est, aut simile muto? imitaris illud, si irasceris. Morbus est, aut calamitas? ergo leuius transiliet sustinentem. Deus est? tam perdis operam, si irasceris, quã cum illum alteri precaris iratum. Bonus vir est, qui iniuriam fecit? noli credere. Malus? noli mirari.]

Commoratio cum circa idem diu moratur oratio. Misere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam: rursus, Et secundum multitudinem miserationum tuarum, Iterum addit, Amplius laua me, Et adhuc à peccato meo munda me. Tibi soli peccaui. Præceptum est Ciceronis, vt quando locum aliquem præ manibus habemus, in quo præcipua vis persuasio- nis est, ibi commoremur, & varijs eum sententijs modisque versemus. Recè & modo laudatus Seneca de oratione sui Phi- losophi loquens, respondet. Hunc (inquit) illorum affectum, (loquitur de contemptu pecuniæ) vbi videris, vrge, hoc pre- me, hoc onera, relictis ambiguitatibus, & syllogismis, & cauil- lationibus, & cæteris acuminis irrisi ludicris. Dic in avaritiã, Dic in luxuriã. Cum profecisse te videris, & animos audien- tium affeceris, insta vehementius. Verisimile non est quantum proficiat talis oratio, remedio intenta, & tota in bonum au- dientium versa.] Adijciamus & Plin. minoris, qui magnus

N n 2 sanè

Rom. 3.

Interroga-
tio.

Psal. 61.

Psal. 2.

Psal. 51.

Psal. 8.

Psal. 115.

Psal. 41.

Subiectio.

Epist. 1. ad

Heliod.

Lib. 2. de

Ira c. 30.

Comoratio.

Psal. 50.

Epist. 1. ad

Heliod.

Lib. 2. de

Ira c. 30.

Comoratio.

Psal. 50.

Epist. 108.

In loco ne-

cessario, &

gravi debet

oratio persi-

stere, & com-

morari.

l. 1. ep. 20.

sanè fuit Orator, sententiam. Præuaricatio est transire dicēda: præuaricatio etiam cursim, & breuiter attingere, quæ sunt inculcanda, infigenda, repetenda. Nam plerisque longiore tractatu vis quædam, & pondus accedit: utque corpori ferrum, sic oratio animo non ictu magis, quàm mora infigitur.] In libro suo Ecclesiastes toties redit ad eandē sententiam, quod omnia sint

Ad Demetr.

Contra Iulianum.

Sustentatio.

vanitas, & afflictio spiritus. Hieron. finem iungo principio, nec semel meminisse contentus. Ama scientiam scripturarum, & amabit te sapientia Nazian. diu immoratur, quod studia humaniorum literarū Christianis interdixerit Iulianus, & hoc maximè vrget. Sustentatio est, cum suspensos aliquandiu teneamus auditorum animos ad excitandam expectationem, antequam rem dicamus, ut clarius, ubi audierint, eius vim naturamque intelligant: ut si dicam. Accusauerunt Pharisei Christi Discipulos, at quo crimine? Num quod graue aliquid commiserint, & pessimo plebem exemplo offenderint? Num quod templum violauerint, Moisen execrati sint? Quid fuisse putatis criminis? Non lauant manus cum panem manducant. Vbi quid magnum, & inexpectatum dicere volumus, figura hæc apta est.

Extenuatio.

1. Reg. 24.

Concessio.

Psal. 138.

Extenuatio. Reg. Quem persequeris Rex Israel? canem mortuum, & culicem vnum. Concessio est cum aduersario aliquid concedimus ex his, quæ obijcit; Proba me, & scito cor meum, & vide si via iniquitatis in me est. August. quò vobis ambulare vias difficiles & laboriosas, quærite quod quæritis; sed ibi quærite, ubi est: beatam vitam quæritis in regione vmbre mortis? sed ibi non est. Bern. ubi concedit Abbates Cluniacenses habuisse facultatem à Sede Apostolica, sed nihil hoc eis profuturum apud Deum. Inuersio, cum quod obijcitur assumimus pro nobis. Etiam Domine, nam & catelli comedunt de micis, &c.

Epist. 1.

Inuersio.

Matt. 15.

Lib. 8. de

Prouid. in

fine.

uerbio uti solent, ut quibus non auferunt vitam, dedisse se dicant; sed in Vrbe illa, non tam hominum fuerunt hæc beneficia, quam legum: interfici enim indemnatum quemcunque hominem, etiam duodecim tabularum decreta vetuerunt. Ex quo agnoscitur, quod magna illic prærogatiua Dominicæ religionis fuit, Vbi ideo tantum seruis Dei licuit euadere, quia à pagano iure defensi sunt, ne Christianorum manibus trucidarentur.] Reticentia est, cum aliqua dicimus, & alia significamus taceri à nobis. Hieron. Prudens lector intelligit quid taceam, & quid magis tacendo loquar. Cypr. pudet, (ait) referre, quæ dicun-

Reticentia.

Li. De Spe

Etaculis.

& quid magis tacendo loquar. Cypr. pudet, (ait) referre, quæ dicun-

dicuntur, pudet accusare, quæ sunt, agentium strophas, adu-
terorum fallacias, mulierum immunditias, scurriles iocos, pa-
ralitos sordidos . Est item figurata loquutio libertas quædam *Iob 7.*
bona in loquendo . *Iob .* Quare posuisti me contrarium tibi ? *Iob 21.*
Nunquid bonum tibi videtur &c. Quare impij viuunt &c.

Descriptionum species, & prudentia in eis seruanda.

Cap. XVII.

Postremo loco earum figurarum exempla subijciam, quæ
orationem maximè illustrant, & amplificant, & magnam
vim ad commouendos animos habent. Ex sunt, quæ rem ante
oculos ponunt, describentes res, personas, actiones, & facta,
quæ communi vocabulo dici possunt Descriptiones. Huc perti-
net Prosopopeia, cum persona introducitur. Ætopeia, quæ mo-
res exprimit, ac describit. Imago, quæ ad modum picturæ rem
colorat, ac depingit. Sermocinatio, cum sermo personæ datur,
seu veræ, seu fictæ. Euidencia, quæ rem euidenter sub oculis
ponit, quæ dicitur Græcis *ivoryia*. Hæc enim in descriptioni-
bus curare oportet, vt rem euidenter representemus, ita vt vi-
dere videantur oculi, & aures audire, id de quo est sermo, tan-
quam non narretur, sed in conspectu ipso geratur. Non enim
facis efficit (inquit Quintilianis) neque, vt debet, planè domi-
natur oratio, si vsque ad aures volet, atque ea sibi iudex, de
quibus cognoscit, narrari credit, non exprimi, & oculis mentis
ostendi.] Et paulo post, modum ita describendi ponit, cum
ait. Atque huius summæ (iudicio quidem meo) virtutis, fa-
cillima est via. Naturam intueamur: hanc sequamur: omnis
eloquentia circa opera vitæ est: ad se refert quisque, quæ au-
dit, & facillimè accipiunt animi, quod agnoscunt.] illud aduer-
tendum est, solere quosdam Concionatores terere tempus in
descriptione rerum inutilium, & his delectationem aucupari
curam. Nunc Aurora in quadriga describitur, aurea refulgēs
coma. Nunc irati maris tempestas, Nunc gemmeus camporū
ornatus, Nunc floridus gemmarum splendor, Nunc lusciniæ
cantus, & alia modi eiusdem. Plato, irridet eos poetas, qui in
eo positi sunt, vt curruum fragorem, ventorum sibilum, gran-
dinis strepitum, tubarum clangorem, voces canum, & auium
exprimant, probas autem, & honestas hominum actiones negli-
gant. Multo æquius quàm Poetæ irridendi sunt illi, qui loquen-
tis Dei referentes personam, & tempore abutuntur, & suo mu-

Na 3 nere,

In quibus re-
bus Descri-
ptiones fieri
debet.

Lib. 8. c. 3.
Energia quo-
modo fiat.

Descriptio-
nes leues fu-
giendæ .
Lib. 3. de
Repub.